Valiokunnan lausunto UaVL 2/2020 vp─ UTP 1/2020 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Vaikuttavuusarvio Suomen osallistumisesta irlantilais-suomalaiseen pataljoonaan YK:n UNIFIL-operaatiossa vuosina 2012–2018

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Vaikuttavuusarvio Suomen osallistumisesta irlantilais-suomalaiseen pataljoonaan YK:n UNIFIL-operaatiossa vuosina 2012—2018 (UTP 1/2020 vp): Asia on saapunut eduskuntaan.

Valtioneuvoston selvitys: Vaikuttavuusarvio Suomen osallistumisesta irlantilais-suomalaiseen pataljoonaan YK:n UNIFIL-operaatiossa vuosina 2012—2018 (UTP 1/2020 vp): Merkitään saapuneeksi puolustusvaliokunnan ilmoitus: ei toimenpiteitä.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- lähetystöneuvos Petra Paasilinna, ulkoministeriö
- vastuuvirkamies Mika Varvikko, ulkoministeriö
- vanhempi osastoesiupseeri Matti Kemppilä, puolustusministeriö
- everstiluutnantti, Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen johtaja Harri Uusitalo, Puolustusvoimat
- vanhempi tutkija Charly Salonius-Pasternak, Ulkopoliittinen instituutti
- toiminnanjohtaja Helena Laukko, Suomen YK-liitto

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Vaikuttavuusarvio käsittelee Suomen osallistumista irlantilais-suomalaiseen pataljoonaan YK:n UNIFIL-operaatiossa vuosina 2012—2018. Suomen osallistuminen tähän pataljoonaan voidaan jakaa osallistumisroolin mukaisesti kolmeen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa toukokuusta 2012 marraskuuhun 2013 Suomi osallistui pataljoonaan kumppanivaltiona Irlannin ollessa johtovaltiona. Toisessa vaiheessa, marraskuusta 2013 alkaen kolmen vuoden ajan Suomi toimi johtovaltiona. Tällöin Suomen osallistumisvahvuus nousi myös 120 henkilöstä 350 henkilöön. Kol-

mannessa vaiheessa marraskuusta 2016 marraskuuhun 2018 Suomi palasi kumppanivaltion rooliin ja henkilöstö väheni noin 150 henkilöön.

Vaikuttavuusarvio käy asiallisesti, joskin rajallisesti ja suppeasti, läpi osallistumiseen liittyneet kansallisen päätöksenteon vaiheet sekä operaatioon osallistumisen kustannuksia ja tarjoaa tätä kautta hyödyllistä perustietoa Suomen kriisinhallintaosallistumisesta yhden operaation kokemuksen kautta.

Suomen osallistumisen ja operaation vaikuttavuus

Vaikuttavuusarviossa käsitellään UNIFIL:n roolia alueellisen tilanteen vakauttajana, joka korostuu alueen yleisen epävakauden myötä ml. Syyrian konflikti. Suomen osallistumisen osalta arviossa käydään läpi niitä tehtäviä, joita suomalaisjoukko on operaatiossa hoitanut. Yhteistyötahoilta saatu arvio suomalaisjoukon toiminnasta todetaan vähintään kiitettäväksi.

Arviossa käydään läpi myös operaation tarjoamia hyötyjä maavoimien suorituskyvyn kannalta. Asiantuntijakuulemisissakin korostui, että Suomen puolustuskyvyn kehittämisen kannalta on keskeistä, että ainakin yhteen operaatioon osallistutaan suuremmalla määrällä sotilaita, mikä mahdollistaa suurempien joukkokokoonpanojen harjoittamisen vähintään komppaniatasolla. Arviossa myös todetaan operaation riskitason ja toiminnan mahdollistaneen ensimmäiseen kriisinhallintaoperaatioonsa osallistuvien henkilöiden kohdentamisen operaatioon hankkimaan kokemusta ennen vaativimpiin operaatioihin sijoittamista. Ulkoasiainvaliokunta toteaa kansainvälisen kriisinhallinnan painopisteen selvästi siirtyneen Afrikkaan ja juuri erityisesti vaativiin operaatioihin. UNIFIL-operaatiossa palvelua voitaneenkin hyödyntää koulutettaessa henkilöstöä vaativimpiin kriisinhallintatehtäviin.

Suomen kolmen vuoden johtovaltioroolia irlantilais-suomalaisessa pataljoonassa pidettiin asiantuntijakuulemisissa tärkeänä ja vaikuttavana. Suomen YK-politiikan profiilin sekä menestymisen eräissä kriisinhallintaoperaatioiden johtoesikuntatehtävien rekrytoinneissa arvioitiin hyötyneen siitä, että Suomi otti johtovaltioroolin vastuulleen. Pitkäaikainen sitoutuminen operaatioon ja vastuunkanto korostuivat asiantuntijakuulemisissa tekijöinä, joilla voi olla laajempaakin merkitystä Suomen profiilille YK:ssa.

Suomen UNIFIL-osallistumisen kokonaisuudesta

Kuten vaikuttavuusarviossa todetaan, on Suomi osallistunut vuonna 1978 perustettuun operaatioon vuosina 1982—2001, 2006—2007 ja jälleen vuodesta 2012 alkaen. Koska nyt käsiteltävänä oleva vaikutusarvio rajataan varsin suppeasti käsittelemään Suomen toimintaa irlantilais-suomalaisessa pataljoonassa, ei se tarjoa kuvaa Suomen osallistumisesta koko edellä mainitulla ajanjaksolla. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että osallistuminen UNIFIL-operaatioon on merkittävin yksittäinen Suomen panostus sotilaalliseen kriisinhallintaan viime vuosikymmeninä. Tästä syystä valiokunta edellyttää, että Suomen osallistumista kokonaisuudessaan arvioidaan, mahdollisesti ulkopuolisin tutkijavoimin. Arvioon tulee sisällyttää analyysi operaatiosta ja siitä, miten se on kehittynyt. Suomen pitkäaikaisen UNIFIL-operaatiokokemuksen kautta voi myös arvioida YK-rauhanturvaoperaatioiden toimintaa yleisemmin, sen vahvuuksia ja heikkouksia. Myös esimerkiksi Suomen ja verrokkimaiden toiminnan erot, toimintakulttuurien

mahdolliset haasteet ja niiden ratkaiseminen ovat tärkeitä tietoja tulevia kriisinhallintaosallistumisia suunnitellessa. Pitkäaikainen sitoutuminen operaatioon mahdollistaa myös Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan tavoitteiden toteutumisen arvioinnin sekä tarjoaa kokemuksia, joiden pohjalta Suomen kokonaisvaltaista kriisinhallintaa voidaan edelleen kehittää. YK:n pitkäaikaisen läsnäolon vaikutukset Libanonin kehitykseen tulisi myös perusteellisemmin arvioida.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ulkoasiainvaliokunta esittää,

että valtioneuvosto ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12.3.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mika Niikko ps
varapuheenjohtaja Erkki Tuomioja sd
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Heli Järvinen vihr
jäsen Johannes Koskinen sd
jäsen Petteri Orpo kok
jäsen Jouni Ovaska kesk
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Jaana Pelkonen kok
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Juha Sipilä kesk
jäsen Ville Tavio ps
jäsen Anne-Mari Virolainen kok
varajäsen Ilkka Kanerva kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa